בס"ד

"הדף היומי לתולדותינו"

יום ב', ט' בניסן תשס"ח (14 באפריל)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

*כפי שהזכרנו בדף של יום ה' האחרון: "**על שבעה דברים נגעים באין: על לשון הרע**, ..." עיון במקרים השונים בהם מוזכרת הצרעת בתנ"ך, מעלה כי לשון הרע היא רק אחד מן המקרים בהם האדם ננגע בצרעת. מחלה זו יכולה להופיע בגוף האדם עצמו, בבגדו וכן בקירות ביתו. בעקבות דרשת חז"ל על **נדיבותם הצבועה** של יושבי הבית שנצטרע, ננסה להבין מדוע היתה הצרעת באה - ומדוע כיום היא כבר לא באה לבקר...*

= אדם אומר לחברו: 'השאילני קב חטים' - ואמר לו: 'אין לי', 'קב שעורים' - 'אין לי', 'קב תמרים' - 'אין לי'. אשה אומרת לחברתה: 'השאילני נפה' - היא אומרת: 'אין לי', 'השאילני כברה' - ואומרת 'אין לי'. מה הקב"ה עושה? מגרה נגעים בתוך ביתו, ומתוך שהוא מוציא את כליו הבריות רואות ואומרות: 'לא היה אומר אין לי כלום? ראו כמה חטים יש כאן! כמה שעורים! כמה תמרים יש כאן!'. = [ויקרא רבה י"ז, ב.]

התורה אינה מפרשת מדוע מלכתחילה בא נגע הצרעת על האדם, ובעקבות סיפורה המפורסם של **מרים**, השתרשה הדעה לפיה הצרעת היא עונש על לשון הרע בלבד. בעקבות כך ראוי לשאול - מדוע בטלה הצרעת מן העולם, וכי זכינו שיבטלו מדברי לשון הרע מקרבנו?

אך עיון במקרים השונים שבהקשרם מוזכרת הצרעת במקרא (יואב, גיחזי, עוזיהו, ארבעת המצורעים ועוד), מעלה שקשה מאד לטעון שהחטא בכל אחד ואחד מהם היה דווקא לשון הרע. ייתכן שאת המפתח להבנת הצרעת, ניתן למצוא בסיפור שבדרשתנו, המתאר את הסיבה לצרעת הבית. עיון בסיפור דרשני זה, מעלה כי הוא אינו מתאר רק את צרות עינם של בעלי הבית, אלא גם מדגיש את צביעותם הצדקנית, כשהם יוצרים אשליה אצל השואלים כאילו הם נדיבים המעוניינים מאד לעזור, אלא שכרגע אין בידם את שביקשו השואלים.

אשליה זו מודגשת על ידי הבקשות החוזרות והנשנות של השואלים, שאינם מבחינים כי לפניהם בעלי בית צרי עין שכלל אינם מעוניינים להשאילם, ועל כן הם משנים את מושא בקשתם שוב ושוב, ללא הועיל. מטרתה של הצרעת, לפיכך, היא **חשיפת צביעותם** על ידי צביעת ביתם בנגע, צביעה החושפת את תכונתם הפנימית השלילית לעיני כל.

חז"ל אף הרחיבו את הרשימה המקראית של המקרים בהם הופיע הצרעת, והוסיפו באופן דרשני את הופעתה של הצרעת במקרים נוספים המתאפיינים בצביעות. נתבונן בסיפורים המקראיים בהם מוזכרת הצרעת במפורש, ונמצא כי חשיפת צביעות שכזו, היא היא המאפיין המהווה את המכנה המשותף של כולם.

פרעה הכועס על אברם בצדקנות צבועה "**מה זאת עשית לי? למה לא הגדת לי כי אשתך היא?**" [בראשית י"ב 18] ננגע בנגעים גדולים, המוכיחים כי צבוע הוא, ואם אברם היה מגלה זאת היה מומת ואשתו היתה נלקחת ממנו.

יואב הציג עצמו כמי שרצח את אבנר על מנת להגן על מלכות דוד [שמ"ב ג' 25], בעוד שהמקרא מעיד עליו שעשה זאת מסיבותיו הפרטיות - "**על אשר המית את עשהאל**" [שם 30], ועל כן דוד מקללו כי תחשף צביעותו - "**אל יכרת מבית יואב זב ומצורע**" (שם, כט). עזיהו שרצה להקטיר קטורת ובכך לנכס לעצמו גם את תפקידי הכהן הגדול, וודאי הציג זאת כאידיאל רוחני עליון, ההופך את ישראל ל"ממלכת כהנים" כפשוטו, אך הצרעת שפשטה על מצחו הראתה לכל כי רוממות אל בגרונו, אך גֶזֶל תפקיד שאינו שלו הוא חטאו (דה"ב כ"ו, כא).

"כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צב-אות בעיר אלוקינו, אלוקים יכוננֶה עד עולם סלה."
מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח 9] **שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום שני**
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

בס"ד

"הדף היומי לתולדותינו"

יום ב', ט' בניסן תשס"ח (14 באפריל)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

נעמן התנהג כ"**איש גדול לפני אדוניו ונשוא פנים**" [מל"ב ה' 1] שכן ייחס את נצחונותיו לעצמו, על אף שה' הוא שנתן בו תשועה לארם (כהדגשת המשך הפסוק). הצרעת שהכתה בו נועדה לחשוף את קטנותו, כקטנות נהרות אמנה ופרפר. גיחזי הציג עצמו כשליחו של אלישע איש האלוקים בעוד שהוא פעל מחמדנות אישית בלבד [מל"ב ה' 22] - וצביעתו בצרעת נועדה להראות לכל את צביעותו הפנימית.

מרים ראתה במעשיה דאגה כנה לציפורה אשת משה, אך הצרעת שפשטה בה גילתה כי חטאה בלשון הרע, וכי עליה לבדוק היטב האם לא חטאה בגאווה בכך שחשבה כי היא מצויה באותה הדרגה הרוחנית שבה שרוי משה [במדבר י"ב 7]. אכן, רבים מבין המדברים לשון הרע מציגים עצמם כמי שבאו לתקן את העולם על ידי העברת ביקורת עניינית, בשעה שמצד האמת מעוניינים הם להתכבד בקלון חברם, אך זוהי רק אחת הדוגמאות לצביעות שאותה באה הצרעת לחשוף.

האות השני שניתן בידו של משה [שמות ד' 7], נועד לגרום לעם להבין שלמרות שהם עלולים לראות במשה צבוע, הטוען שהוא בא לשחררם בעוד שהוא לא סבל מן השעבוד ואף השתייך למשפחת משעבדם - הרי שידו שנצטרעה עברה תהליך של ריפוי - וכעת משה ראוי להיות מושיעם (זאת בדומה לאות הראשון שגם בו הנקודה העיקרית היא השלב האחרון שבו הנחש - המסמל את משה הנדמה כ"איש מצרי", חוזר להיות למטה האלוקים המכה את מצרים).

ולבסוף, גם מארבעת המצורעים המוזכרים בהפטרת השבת, עולה רעיון צביעות המצורעים, שכן בעוד שארבעת המצורעים נהנים להציג עצמם כמי שדואגים לכלל, ולא מחכים עד הבוקר אלא הולכים ישירות אל המלך לבשר בשורתם בכדי שחלילה 'לא ימצאהם עוון' [עפ"י מל"ב ז' 9], הפסוק לפני כן דואג לתאר את פועלם באופן החושף את צביעותם: "**וַיָּבֹאוּ אֶל אֹהֶל אֶחָד וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם כֶּסֶף וְזָהָב וּבְגָדִים, וַיֵּלְכוּ וַיַּטְמִנוּ...**" [שם 8] ואם בכל זאת לא די, ממשיך הפסוק בתיאורו – "**וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל אֹהֶל אַחֵר וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם וַיֵּלְכוּ וַיַּטְמִנוּ.**"

אם נכונים דברינו, הרי שניתן להבין מדוע כיום נעלמה הצרעת, במשמעותה המקראית. נראה שאין זאת מפני שבטלו מדברי לשון הרע בקרבנו, ואף לא מפני שנתמעטה מידת הצביעות שבתוכנו, אלא בשל כך שבאופן כללי אנו נמצאים במציאות של הסתר פנים בה אין נבואה, והקב"ה אינו מתערב במציאות על מנת להתיר לנו את ספקותינו.

מטרתה של הצרעת היא לפתור את הספק, הספק בדבר מהותו הפנימית של אדם, שלא ברור האם מעשיו המוצגים כמעשים חיוביים, אכן נובעים ממניעים טהורים או שמא נובעים הם משחיתות פנימית. יש להדגיש שמטרת הצרעת כפולה: סימונו של האדם לא נועד רק כמסר לחברה שסביבו, אלא קודם כל כאמירה ישירה לאדם הצבוע שפעמים רבות מעדיף להציג את עצמו גם כלפי פנים כמי שמונע ממניעים טהורים, ומדחיק מתודעתו הפנימית את מניעיו השליליים.

אנו מצויים במציאות בה הקב"ה במתכוון לא מברר לנו את מגוון מצבי הספק בהם אנו נתונים, <u>לא על ידי נבואה</u> - ואף <u>לא על ידי צרעת</u>. בכך מותיר ה' לאדם את האחריות המלאה על חייו, ובכלל זה גם על המשימה החשובה של חשיפת השחיתות. במונח חשיפת השחיתות, אין הכוונה רק לחשיפת שחיתותו של ה<u>אחר</u> - אלא גם ובעיקר לחשיפת השחיתות הפנימית על ידי האדם <u>עצמו</u>. מסתבר שכיום, באין צרעת, מוטלת עלינו המשימה האישית לבדוק את עצמנו באופן תמידי: האם יכולים אנו להעיד על עצמנו כי מניעינו אכן טהורים?

[http://www.kipa.co.il/jew/show.asp?id=27145]

"כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צב-אות בעיר אלוקינו, אלוקים יכוננה עד עולם סלה."
מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח 9] **שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום שני**
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

בס"ד

"הדף היומי לתולדותינו"

יום ב', ט' בניסן תשס"ח (14 באפריל)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

"כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צב-אות בעיר אלוקינו, אלוקים יכוננֶה עד עולם סלה."
מתוך פרק התהלים [תהלים מ"ח 9] **שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום שני**
בשִׂמחה ובטוּב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל